

**ULUSLARARASI
GELENEKTEN GELECEĞE
ANADOLU MOTİFLERİ
SEMPOZYUMU**

**14 - 16
MAYIS**

OSMANLI'DA NEO GOTİK FERFORJE TASARIMLARI

Arş. Gör. Tolga Değerlier¹

Özet

Demir, mimarlık tarihinde binlerce yıldır yapısal ve tamamlayıcı bir eleman olarak varlık göstermiştir. Ancak 19. yüzyıl Sanayi Devrimi ile birlikte gelişen üretim teknolojileri ve döküm teknikleri, demirin mimarideki rolünü kökten değiştirmiştir. Bu dönemde dövme demir (ferforje), sadece bir güvenlik unsuru olmaktan çıkıp, yapının estetik kimliğini belirleyen sanatsal bir ifade aracına dönüşmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi de bu küresel dönüşümden ve modernleşmeden doğrudan etkilenmiştir.

Bu çalışma, 19. yüzyılda Avrupa'da popülerleşen Neo Gotik stilin, Osmanlı mimarisindeki ferforje tasarımlarına yansımalarını ele almaktadır. Araştırmanın temel hipotezi, bu üsluba ait karmaşık geometrik formların, sivri kemerlerin ve bitkisel bezemelerin ağırlıklı olarak başkent İstanbul'daki yapılarda yoğunlaştığı yönündedir. Sanayi Devrimi'nin getirdiği yeni malzeme ve formların başkentte hızlıca kabul görmesine karşın; taşradaki üretimlerde bu eğilimin izlerine daha az rastlanmaktadır. Bu durum, taşradaki yerel zanaatkarların geleneksel üretim alışkanlıklarını sürdürmeleri ve bu yeni, talepkar stile karşı mesafeli duruşları ile ilişkilendirilmektedir. Mimari anlamda taşrada da çok sayıda Neo Gotik esere rastlanılabiliyorken, bu stildeki ferforje işçiliklerinin kısıtlılığı bize taşın yerel, demirin ise endüstriyel malzemeler olduklarını göstermektedir.

Araştırma kapsamında, İstanbul'da bulunan sivil konutlar, saray yapıları, kiliseler, mezar anıtları ve karakol binaları gibi çok çeşitli fonksiyonlara sahip yapılardan örnekler seçilmiştir. Bu nitelikli örnekler yerinde incelenerek fotoğraflarla belgelenmiş ve Neo-Gotik detayların envanterini oluşturmak amacıyla iki boyutlu çizimleri hazırlanmıştır. Bu bildiri, hazırlanan çizimler ve görsel analizler ışığında, Osmanlı'nın son dönem ferforje işçiliğindeki Neo-Gotik etkiyi belgelemeyi, tasarımlardaki motifleri ve mimarideki endüstriyel etkileri seri üretim ve zanaatkarlık üzerinden tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Neo Gotik, Ferforje, Demircilik, Osmanlı Mimarisi, Sanayi Devrimi*

¹Araştırma Görevlisi, Tolga Değerlier, Trakya Üniversitesi, Sanat Tarihi, tolgadegerlier24@trakya.edu.tr.